

KULTURALLIANSEN

Til:

Kultur- og likestillingsdepartementet

Oslo, 4. mars 2025.

Høringsinnspill til forskrift om Regionale kulturfond

Kulturalliansen takker for invitasjon til å kommentere forslag til forskrift for Regionale kulturfond.

Vi har noen generelle kommentarer, noen bekymringer og noen håp, og vil også svare på de konkrete spørsmålene som stilles i høringsnotatet.

Generelt om forskriften:

Erfaringene fra arbeidet med Strategi for kulturfrivilligheten har vist at kulturfrivilligheten samarbeider godt og leverer god kompetanse. Det er tydelig for oss at de som har utformet forslaget til forskrift for Regionale kulturfond har lyttet til denne kompetansen, og brukt den til å lage et godt forslag.

Kvalitetssirkel

Vi setter stor pris på at forskriften krever offentlig utlysning, understreker behovet for medvirkning, og krever årlig rapportering på fordeling og måloppnåelse fra hver fylkeskommune. Bestemmelsene vil gi godt grunnlag for å vurdere ordningen, og å justere forskrift og bevilgninger i årene som kommer. Dette er en kvalitetssirkel vi gjerne skulle sett i forvaltningen av mange tilskuddsordninger. Det henger også godt sammen med at forslaget til ny Kulturlov inneholder krav om planer for utviklingen av feltet. Vi mener at fylkeskommunenes disponering av fondsmidlene må ha forankring i disse planene.

Samarbeid mellom frivillig og profesjonelt kulturliv

En hovedårsak til det store engasjementet for regionale kulturfond har vært at mange eksisterende tilskudd har satt en avgrensing som gjorde det vanskelig å få tilskudd til aktiviteter der samarbeid mellom frivillige og profesjonelle var viktig. Problemet var aldri mangel på vilje til samarbeid. Det frivillige kulturlivet er det profesjonelles største arbeidsplass og rekrutteringsmark. Fraværet av avgrensing i dette forslaget til forskrift er derfor gledelig. Et kriterium som for eksempel at en aktivitet skulle være et formelt samarbeidsprosjekt, ville avfødt sine egne utfordringer. Det har vært krevende å sikre finansiering av samarbeidsprosjekter. Dagens tilgang til finansiering har tvunget fram et byråkrati av samarbeidsavtaler og krav til formelle økonomiske disposisjoner som kan ha virke hemmende – ikke fremmende – på gode samarbeidsprosjekter. Krav til at begge felt skal stå ansvarlig – om det er en jubileums-konsert eller et historisk spel – ville gå på tvers av det sterke ønsket om forenkling vi alle står sammen om.

Målgruppe:

Forslaget til forskrift har latt være å definere målgrupper som barn og unge, grupper i fare for utenforskap, eldre, funksjonshemmede, flerkulturelle grupper eller andre. Dette mener vi er riktig. Kulturfrivilligheten er en mangfoldig, lavterskel og sosial møteplass for læring, mestring og kulturell utfoldelse. Et fokus på enkelt-grupper ville satt ytterligere press på dokumentasjon av kortvarige, avgrensede og avgrensende tiltak. I tillegg til mangel på god informasjon om aktivitetene – noe Kulturalliansen jobber for å avhjelpe – er tilgang til tilgjengelige og egnede lokaler et av våre største hinder. Skoler, kirker og grendehus som ikke er tilgjengelige, og som vi ikke selv rår over, er den største diskriminerende faktoren vi utsettes for. Derfor er fraværet av silo-tenking i forslaget til forskrift gledelig.

Men:

Forslaget beskriver en veldig åpen ordning, som gir mange muligheter for tilpasninger i hver enkelt fylkeskommune. Det er naturlig at regionale tilskuddsordninger skal nyte godt av regionale vurderinger og regional kompetanse når midlene skal disponeres og forvaltes. Men da er det også viktig at prosessen sikres, slik at tilstrekkelig kompetanse og mange nok ulike stemmer får bidra reelt til beslutningene.

Medvirkning:

I høringsnotatet vises det til ulike eksisterende lover som skal sikre relevant medvirkning. Vi er usikre på om disse lovene bidrar til medvirkning i en tilskuddsordning etter denne forskriften. Plan- og bygningsloven er mindre relevant for kulturliv og kulturfrivillighet enn for idrettsfeltet. Dette av den enkle grunn at vi sjelden eier de arenaene og lokalene der vi har vår aktivitet. Vi er heller ikke opptatt av å regulere natur eller andre arealer til nye kulturbygg. Vi trives med å bruke eksisterende bygg, og aller helst de arenaene der barn, ungdom og voksne allerede ferdes. En tredjedel av Norges befolkning har kultur som fritidsinteresse, og vi er over alt. Derfor vil tildeling av tilskudd til våre arenaer sjelden behandles etter plan- og bygningslovens bestemmelser. I tillegg vil vi nedenfor argumentere for at Regionale kulturfond ikke skal brukes til utbedring av og innkjøp av utstyr til arenaer.

Det vises videre til bestemmelser om utvikling av planverk i fylker og kommuner. Dette gjelder generelle bestemmelser om at de som planene angår, skal høres. Vår erfaring med dette er at de som kommuner og fylker allerede hører på blir spurt eller får mulighet til å spille inn tidlig nok til å få innflytelse.

Vi mener at medvirkning fra Regionale kulturkretser vil være avgjørende for at fondene skal gi et reelt bidrag til kulturfrivilligheten i regionen. Det er foreløpig opprettet kulturkretser i tre fylker, og mange flere dannes fortløpende. **Vi mener at krav om systematisk medvirkning fra kulturfrivilligheten, skal tas med.** Vi er også enige i at et eventuelt tilskuddsutvalg ikke må belaste ordningen uforholdsmessig mye. Men det finnes gode modeller for systematisk medvirkning som fylkeskommunen kan velge, beskrive og rapportere på.

Planverk og strategier

Fylkeskommunene har etter hvert utviklet planer/strategier for sine kulturliv, noen også for sin kulturfrivillighet og sine kulturarenaer. Nettopp disse planene må danne grunnlaget når fylket skal prioritere disposisjon av fondet til ulike formål. Vi leser derfor med glede om: *Forventning om at forvaltningen inngår i strategi som skal møte utfordringer i kultursektoren.* Og vi forutsetter **systematisk medvirkning fra kulturfrivilligheten når strategiene utarbeides, evalueres og revideres.**

Mulighet til å fordele midler på ulike måter:

- Mulighet til politisk fordeling av midler
- Søknadsrunder med evt fordelingsutvalg eller annen medvirkning fra feltet
- Mulighet til å beslutte å sette av midler til søknader som vurderes på kunstfaglig grunn
- **Mulighet til å gi tilskudd til kulturbygg og lokaler**

Selv om kulturfrivillighetens største utfordring er uegnede og lite tilgjengelige lokaler ser vi ikke at tilskudd til dette bør være en del av Regionale kulturfond. Tilpassede, tilgjengelige og egnede lokaler er et eget fagfelt, og har – og bør fortsette å ha – sine egne tilskuddsordninger. Forvaltere av disse tilskuddsordningene må ha kompetanse på dette feltet. Vi mener at det å gjøre kulturarenaer til ett ansvar for Regionale kulturfond kan uthule det ansvaret *Desentralisert tilskudd til kulturarenaer* har, og fragmentere den kompetansen tilskuddsforvalternes gryende nettverk holder på å bygge opp. Slik Kulturrom forvalter kompetanse om nasjonale behov og prioriteringer, bør også regionale forvaltere samle og bygge kompetanse, og disponere tilskudd i tråd med gode planer og strategier. Dette på samme måte som man må ha et avklart syn på de ulike formål en kulturstrategi og en kulturarenastrategi skal oppnå. I den forbindelse vil Kulturalliansen på vegne av det frivillige kulturlivet levere forslag til hovedfordeling av spillemidler til kulturfeltet. I forslaget vil reduksjon av andel som går til statlige oppgaver som Arkiv- Museums- og Biblioteksformål gjøre at både økning av tilskudd til forbedring av arenaer og et eget tilskudd til universell utforming av kulturarenaer kan få plass.

Vi vil også gjerne presisere at om Regionale kulturfond ikke skal gi tilskudd til kjøp av utstyr, må tilskudd til aktiviteter likevel ta høyde for utgifter til leie av utstyr og personell som er nødvendige i en produksjon.

Det er to føringer for hovedprioriteringer som går igjen:

- Samarbeid mellom frivillige og profesjonelle
- Det frivillige kulturfeltet

Dette er helt i tråd med ønsker fra feltet, som er tydelig kommunisert i tidligere innspill til arbeidet med å utforme Regionale kulturfond.

Når det gjelder å legge til rette for profesjonelle aktørers kunstneriske virksomhet, er vi mer usikre, og mener at for eksempel kunstnerstipender ikke hører hjemme i Regionale kulturfond, men bør være fylkeskommunens eget ansvar.

Departementet ber om innspill til ordlyd:

Formål

Utkastet til forskrift § 1, «Formål», lyder:

«Tilskuddsordningen Regionale kulturfond skal bidra til gode lokalsamfunn og et åpent, inkluderende og mangfoldig kulturliv i hele landet. Tilskuddsmidlene skal stimulere til økt aktivitet og deltakelse i kulturlivet, styrke samspill mellom profesjonelt og frivillig kulturliv, forsterke lokal og regional kulturfrivillighet og bidra til økt kvalitet på kunst- og kulturtilbudet lokalt og regionalt.»

Kulturalliansen merker seg at forslaget knytter gode lokalsamfunn tett opp til deltakelse i kulturlivet. Det har vi god dekning for å bekrefte. Å samles rundt en kulturaktivitet gir ringvirkninger som kommer hele lokalsamfunnet til gode. Det er derfor avgjørende for å lykkes med gode lokalsamfunn

at kommunene har oversikt over sitt frivillige kulturliv og deres behov. En styrket helhetstenkning rundt medvirkning, planverk og prioriteringer på kommunebudsjettet er nødvendig for å nå de målene kommunen setter for sine innbyggere. Økt aktivitet avhenger av tilgang til egnede møteplasser. Økt kvalitet avhenger av at kommunen legger til rette for den kulturelle grunnmuren, gir plass for kultur i alle sammenhenger og setter pris på de opplevelsene og innsiktene kulturfeltet gir oss. Fylkeskommunen – som forvalter av Regionale kulturfond – må i sin tur ha god innsikt i kommunenes utfordringer, og ha en strategi om hvilke virkemidler som kan styrke kommunenes egen innsats.

Vi mener formuleringen av formålet er godt og gir gode føringer.

Avgrensinger

Tilskudd til bygg

Departementet har vurdert om ordningen også skal avgrenses mot investeringer og kostnader knyttet til bygg og lokaler for kulturutøvelse. Det er gitt innspill til kulturfrivillighetsstrategien om at det er et stort behov for flere egnede lokaler. Forslaget innebærer derfor ingen direkte avgrensning mot å gi tilskudd til bygg.

Kulturalliansen er uenig.

Selv om kulturfrivillighetens største utfordring er uegnede og lite tilgjengelige lokaler ser vi ikke at tilskudd til dette bør være en del av Regionale kulturfond. Tilpassede, tilgjengelige og egnede lokaler er et eget fagfelt, og har – og bør fortsette å ha – sine egne tilskuddsordninger. Forvaltere av disse tilskuddsordningene må ha kompetanse på dette feltet. Vi mener at det å gjøre kulturarenaer til ett ansvar for Regionale kulturfond kan uthule det ansvaret Tilskudd til regionale kulturarenaer har, og fragmentere den kompetansen tilskuddsforvalternes gryende nettverk holder på å bygge opp. Slik Kulturrom forvalter kompetanse om forbedring av enkelt-arenaer, bør regionale forvaltere samle og bygge kompetanse - og disponere tilskudd - i tråd med gode planer og strategier.

Mulighet for å gi flerårige tilskudd

Departementet foreslår, etter en helhetsvurdering, at det ikke kan gis flerårige tilskudd fra ordningen.

Kulturalliansen er uenig, og foreslår at enkelte flerårige tilskudd kan tillates.

En samlet kulturfrivillighet har argumentert for flerårige tilskudd, for å skape forutsigbarhet for vårt arbeid. Dette argumentet står sterkest når det gjelder tilskudd til nettverk og samarbeid, og har mindre kraft for aktivitetstilskudd. Samtidig har vi ulike erfaringer for bruk av flerårige tilskudd for eksempel til større kulturbygg. Når alle de begrensede midlene i en tilskuddsordning i sin helhet vies ett større prosjekt som varer i flere år, vil mangel på midler til alle andre søkere føre til tørke og kanskje bortfall hos flere. **Vi anbefaler – etter en helhetsvurdering - at det kan gis flerårige tilskudd. Vi anbefaler også - ovenfor - at det ikke kan gis tilskudd til bygg og kjøp av utstyr.** Med dette mener vi at faren for å binde opp hele andelen av en fylkeskommunes Regionale kulturfond over flere år, er mindre. Derved er den største innsigelsen mot flerårige tilskudd redusert.

Den største fordelen ved enkelte flerårige tilskudd er at bygging av samarbeid og nettverk tar tid og krever tillit fra både fylkeskommunen og de ulike samarbeidspartnerne. Nedstenging under pandemien gjorde stor skade på den kulturelle grunnmuren. Den viste også hvor skjør den regionale og lokale infrastrukturen i kulturfrivilligheten var. Kulturalliansen – sammen med en samlet kulturfrivillighet – arbeider med å styrke samarbeidet, for å legge til rette for mer aktivitet. Dette arbeidet krever forutsigbarhet for å bli bærekraftig. Det å bygge gode nettverk som kan bidra med systematisk medvirkning i disposisjon og forvaltning er et varig arbeid. Også større årlige kulturarrangementer som spel og festivaler er avhengige av å bygge over tid, og her kan flerårige tilskudd gi den tryggheten som er viktig for å bygge kvalitet og forankre prosjektene i lokalsamfunnene.

Til § 12 Første punktum regulerer **fylkeskommunens rapporteringsplikt** til Kultur- og likestillingsdepartementet, og slår fast at det skal sendes en årlig rapport om «bruken av tilskuddet».

Kulturalliansen takker for at departementet legger opp til at Regionale kulturfond skal følge en kvalitetssirkel, der utlysning, forvaltning og rapport skal gi grunnlag for forbedring og utvikling av innretningen på Regionale kulturfond. Det er likevel uklart hva forslaget innebærer av plikter, da ordene 'kan' og 'skal' er litt uklart benyttet i notatet. Vi er prinsipielt enige i at rapport-plikten ikke skal være for 'byrdefull', men den må inneholde tilstrekkelig om fylkenes vurderinger og disposisjoner, samt resultater, til at forvaltningen kan vurderes etter fondenes formål.

- Kulturalliansen mener at tilskuddsmottakere skal ha plikt til å levere regnskap for mottatt tilskudd, og skal bekrefte at tilskuddet er brukt til formålet det var søkt om tilskudd til.
- **Kulturalliansen mener at tilskuddsforvalter skal ha plikt til å levere årlig rapport om medvirkning fra kulturfrivilligheten, disposisjon, forvaltning, hva det ble gitt tilskudd til og en kort vurdering av måloppnåelse.**

Kulturalliansen vil igjen takke for det gode og grundige arbeidet som har resultert i forslaget om forskrift for regionale kulturfond. Gode resonnementer har også gjort det enkelt å se muligheter for ytterligere forbedringer. Vi håper våre forslag er til nytte, og ønsker lykke til i det videre arbeidet.

For Kulturalliansen

Kjærsti Gangsø

Styreleder

Marianne Ween

Daglig leder